

Kungl. Maj:ts Husesynsordning daterad 18 juli 1681

Utdrag (med förenklat språk) om brandskyddsbestämmelser gjord av Värmlands Brandhistoriska Klubb med underlag från boken ”Wermlands Brandstodsbolag 1843-1943”

Bestämmelserna skulle tillämpas på Krono- och Skatte-, Militär- (militie) och Frälsehemman. För dåtiden nybebyggelse fanns regler om vilka nödvändiga hus s.k. ”Laga Hus” som skulle finnas. Till mangården gällde; stuga med kammare och gäststuga om gården var stor; visthus, sädes- och mjölbod, redskapshus, portlider och hemlighus. Till fägården; nödvändiga foder- och fähus, svinhus, loge och lada så många som behövs för gårdens storlek. Om bonden behövde fler byggnader såsom badstuga, mälta (torkhus för malt) och andra torkhus skulle de alltid byggas utanför gården – detta var en brandskyddsbestämmelse

Genom denna ordning ville man förvissa sig om att det fanns erforderliga byggnader på varje gård både ifråga om kronohemman och enskilda ägare som hos brukare. Det gav även garanti för både underhåll av husen samt att de vid förfall eller brand återuppbyggdes. Vart tredje år skulle husesyn hållas både mer skattebönder och kronans egen bönder

§ 8

Bonde eller åbo ska täcka tjugo alnar nytt tak varje år och hålla gammalt tak i skick.

§ 15

När laga hus och så många som behövs är uppbyggda skall åbo med alla medel vid makt dem hålla och det skall synemännen skåda på detta sätt; finns på en stock röta som kunnat förebyggas böte 2 öre, annan 4 öre, är mer röta nedan på huset, böte 6 mark och bygga huset nytt upp igen.

§ 17

Sitter bonde med tredska i tre år och inget nytt hus bygger eller annan märkbar förbättring gör, böte då 9 mark och har husbonden makt att honom från godset köra om han vill.

§ 20

Allt svedjande skall för åborna vara förbjudet på all orter och jord som icke låter sig röja till äng eller mulbete dock med jordägaren lov och minne, vilken förbehålles sin rätt på enskilda ägor, förutom i de landskap som är undantagna för bergsbrukets skull

§ 34

När olycka drabbar by eller hemman så att den av vådeld förbränns och bonde icke hinner uppbygga den själv utan andras hjälp, då tilldöms i varje härad där sådan skada händer, bonde eller andra som olyckan berört, brandstod av häradshövdingen efter som skadan är till.

Häradshövding och kronofogde äger att tillse att bonde får den hjälp han åtnjuter och rätteligen använder till gårdens uppbyggnad.

Den sista paragrafen om återuppbyggnad med hjälp av brandstoden var till för att kronan (staten) eller annan jordägare återfår sina rättigheter (bland annat skatter). Husesyner var från medeltiden rättsliga åtgärder som jordägare hade att utföra på sina ägor när ägorna brukades av någon annan eller när en brukare skulle tillträda efter en annan.